

PATARIMAI PEDAGOGAMS:

**kaip vaiką, turintį
įvairiapusių raidos sutrikimų,
mokyti žaidimo įgūdžių ir
socialinės sąveikos**

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

**NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA**

**Leidiny parengtas ir išleistas įgyvendinant projektą
„Įtraukiojo ugdymo galimybių plėtra, I etapas“
(Nr. 09.2.2-ESFA-V-707-03-0001). Projektas finansuojamas
Europos socialinio fondo lėšomis.**

Šį leidinį draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų
tikslais atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti ar
padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete)
tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose,
išleisti ir versti, platinti jo originalą arba kopijas.

Leidinių parengė Milda Kryžanauskienė

Leidybos įmonė „Kriventa“

V. Pietario g. 5-3, LT-03122 Vilnius

Tel. / faks. (8 5) 265 0629. Mob. tel. +370 682 47 899

El. paštas kriventa@kriventa.lt

www.kriventa.lt

Kalbos redaktorė Angelė Pletkuvienė

Dizainerė Ilona Chmieliauskaitė

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISBN 978-609-462-197-0

© Nacionalinė švietimo agentūra, 2022

TURINYS

5 Kas yra socialinė sąveika?

6 Žaidimo įgūdžių ugdymas

8 Simboliniai žaidimai

10 Žaidimo vizualizacija

10 Struktūruotas žaidimas

11 Žaidimo ribos

12 Kur organizuojamas žaidimas?

13 Kas atsakingas už žaidimą?

14 Literatūra

Vaikams, turintiems įvairiapusių raidos sutrikimų (toliau – ĮRS), būdinga savita socialinė sąveika. Daugeliui vaikų žaidimas yra natūralus procesas, skatinantis jų įsitraukimą ir mokymąsi, savarankišką veiklą ir socialinę įtrauktį. Žaidimai gali padėti lavinti pažintinį, socialinį, kalbinį ir emocinį vystymąsi. Paprastai žaidimas vyksta savanoriškai, dažnai spontaniškai. ĮRS turinčių vaikų žaidimams būdingi abipusio socialinio bendravimo sunkumai, riboti ir pasikartojantys elgesio modeliai. Vaikams, turintiems ĮRS, dažnai trūksta lankstumo ir socialinio įsitraukimo. Todėl be papildomų nurodymų šie vaikai rečiau užsiima įprastu žaidimu.

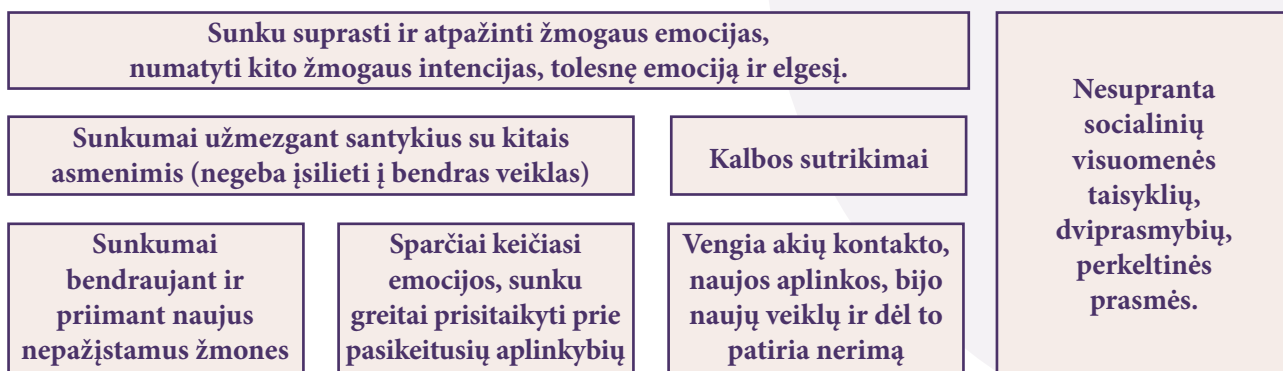
Šiame leidinyje pateikiamos strategijos, kurios gali padėti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams lavinti vaiko, turinčio ĮRS, žaidimo įgūdžius.

KAS YRA SOCIALINĖ SĄVEIKA?

Socialinė sąveika – tai žinojimas, kaip žmōnės turētų elgtis tam tikrose situacijose, bendrauti su kitais asmenimis. Gaudami socialinę informaciją, turime mokėti ją interpretuoti, suvokti, kas vyksta tam tikrose situacijose, spręsti problemas ir į jas tinkamai reaguoti. Įvairiapusis raidos sutrikimas yra sudėtingas raidos sutrikimas, kuris pasireiškia savitu asmenų elgesio suvokimu. Vienas pagrindinių ĮRS požymių yra

sutrikusi socialinė sąveika, kuri jaučiama tarp vaikų bendraamžių, nes šitoks vaikas dažnai nesupranta žaidimo taisyklių, jam sunku įsiliesti į žaidimą. Žaidimo metu nori vadovauti ir reikalauja, kad būtų laikomasi jo sukurtų taisyklių, nes tada žino, ko tikėtis bei laukti. Jam sudėtinga pažvelgti į situaciją kito žmogaus akimis.

ĮRS turinčių vaikų socialinės sąveikos ypatumai:

Norint mėgautis bendravimu su kitais žmōnėmis, reikia nemažai įgūdžių, kad šis bendravimas būtų sklandus. Mokėjimas bendrauti su kitais padeda susirasti draugų, užmegzti įvairaus pobūdžio santykius, mokytis iš kitų žmonių ir plėtoti naujus interesus. Daugelis vaikų įsilieja į socialinį gyvenimą intuityviai ir natūraliai. Stebėdami kitus žmones, mes mokomės pažinti aplinką, kito asmens nuotaiką, prisitaikyti prie daugelio situacijų ir tai vyksta instinktyviai.

Bendrieji socialinės sąveikos įgūdžiai:

- žaidimo įgūdžiai (pvz., eiliškumas, dalijimasis, bendradarbiavimas);
- pokalbio įgūdžiai (kūno kalbos atpažinimas, žinojimas, kaip atsakyti į tam tikrus klausimus);
- emociniai įgūdžiai (jausmų valdymas ir supratimas, kaip jaučiasi kiti);

- problemų sprendimo įgūdžiai (konteksto supratimas, gebėjimas spręsti nesutarimus ar priimti sprendimus socialinėje situacijoje).

Atsižvelgę į socialinės sąveikos ypatumus galime vaikui, turinčiam ĮRS, padėti sukurdami socialinės sąveikos pagrindą. Kaip ir skaitymo, matematikos ar rašymo įgūdžių, taip ir socialinės sąveikos įgūdžių galima išmokti. Kai kurie žmonės gali išmokti socialinės sąveikos įgūdžių tiesiog stebėdami, ką daro kiti ir kaip jie bendrauja. Daugelis vaikų mokosi sutelkdami dėmesį į vieną įgūdį, praktikuodami jį ir taikydami įvairiose situacijose. Laikydami taisyklių vaikai gali dalyvauti socialinėje sąveikoje be suaugusiųjų kontrolės. Nustatytos aiškios ribos gali padėti jiems suprasti, ką jie veikia kartu ir ko gali tikėtis iš savo žaidimo ir bendravimo.

ŽAIDIMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMAS

Žaidimas yra esminis vystymosi aspektas visiems vaikams, nes žaisdami jie daugiau sužino apie pasaulį, kuriame gyvena. Žaidimas palengvina daugelio vaikų raidai svarbių aspektų – pažinimo, kalbos, bendro dėmesio, socialinio

elgesio ir t. t. – formavimąsi. Žaisdami vaikai išmoksta kontroliuoti savo emocijas, tinkamai elgtis, susitarti ir spręsti problemas. Kadangi žaidimas yra maloni veikla, tai leidžia vaikams lengviau išmokti šių įgūdžių ir mažina stresą.

5 PATARIMAI, KAIP ŽAIDIMO METU UŽMEGZTI RYŠĮ SU ĮRS TURINČIU VAIKU

ASMENINĖ ERDVĖ. Vaikams gali reikėti daugiau asmeninės erdvės. Raskite tokį fizinį artumą, kuris būtų patogus ir jums, ir vaikui, ir supraskite, kad kasdien jis gali keistis. Gali būti momentų, kai vaikas siekia stimuliacijos ir nori apkabinių, kai prisispaudžia ir sėdi labai arti jūsų, o kitu metu vaikas gali to vengti ir jam reikia didesnio atstumo. Šiuo atveju artumas ir prisilietimas gali kelti neigiamus jausmus. Vaikas dažnai duos jums užuominų apie savo savijautą, todėl tiesiog būkite kantrūs ir eksperimentuokite, koks atstumas tam tikru metu reikalingas.

PRISIJUNKITE PRIE ŽAIDIMO. Žaiskite šalia vaiko ir užsiimkite jo mėgstama veikla, stebėkite, ar vaikas jums duoda ženklą įsitraukti. Vaikai gali kalbėti arba nekalbėti, tačiau tai nereiškia, kad jie negeba bendrauti, todėl stebėkite gestus, ženklus, kūno kalbą ir veido išraiškas. Vaikai, kurie nekalba, geba suprasti kalbą ir dažnai yra aktyvūs bei kūrybingi.

LENGVAI NEPASIDUOKITE, JEI VAIKAS NEKREIPIA Į JUS DĖMESIO. ĮRS turintiems vaikams gali būti sunku paskirstyti dėmesį, tačiau jūsų buvimą jie vis tiek jaučia, ir jei būsite

kantrūs, per šias sąveikas galima apsikeisti vertingais žaidimo įgūdžiais ir juos pademonstruoti.

PARODYKITE, KAIP ŽAISTI SU ŽAISLU. Žaidimo įgūdžiams natūraliai nesiformuojant, naudinga, jei bendraamžis ar suaugęs asmuo padės žaisti su žaislu ar daiktu. Nemanykite, kad vaikas nenori žaisti su žaislu, tiesiog jam gali būti sunku suprasti tam tikro žaislo funkciją. Jei vaiko žaidimo įgūdžiai silpni, pamažu stenkitės paskatinti didesnę įsitraukimą, išplėsdami jau turimus žaidimo įgūdžius. Žaisdami daugiau demonstruokite ir mažiau kalbėkite.

BŪKITE KANTRŪS. ĮRS turintys vaikai yra tokie patys, kaip ir kiti vaikai. Jiems patinka linksmintis ir daryti tai, kas malonu, tačiau jiems gali prireikti daugiau pakartojimų arba demonstracijų, kaip elgtis su žaislu ar daiktu. Be to, kaip ir bet kuris kitas vaikas, jie gali rasti alternatyvių būdų žaisti su žaislu. Skatinkite vaikų kūrybiškumą ir gerbkite individualumą. Galiausiai jie gali žaisti su žaislu ilgą laiką. Neskubėkite greitai keisti veiklos. Leiskite vaikui ir ilgesnį laiką užsiimti ta pačia veikla, jei jis dar nepasirengęs pereiti prie kitos.

Kiekvienu amžiaus tarpsniu vaikų bendravimas žaidimo metu yra kitoks, savitas. Skiriami šeši bendravimo žaidžiant etapai:

NEORGANIZUOTO ELGESIO ETAPAS.

Šiame etape vaikui būdingas nemokėjimas pasirinkti veiklos, įvertinti savo veiksmų pasekmes. Jis gali sugriauti kito vaiko statinį, atimti žaislą, bet tai ne agresyvumo požymis, o vaiko „aš“ išraiškos forma formuojant santykius su kitais vaikais;

INDIVIDUALAUS ŽAIDIMO ETAPAS.

Vaikas žaidžia vienas ir neįsitraukia į bendrus žaidimus. Šiame etape dar neužmezga interakcijos su kitais vaikais, tai pirmas žingsnis į tikrą bendravimą. Individualaus žaidimo etape vaikas dažniausiai bendrauja tik su suaugusiuoju, pavyzdžiui, auklėtoja ar tėvais. Kad būtų lengviau ugdyti socialinius įgūdžius, vaikus galima skatinti įsitraukti į socialines žaidimo formas, kai yra tokių socialinių galimybių. Individualus žaidimas yra visų vaikų raidos etapas, tačiau ĮRS turinčių vaikų jis trunka ilgiau, lyginant su įprastai besivystančiais bendraamžiais. Jiems sudėtingiau priartėti prie kitų vaikų ir dažnai nekreipia dėmesio į tai, ką daro kiti. ĮRS turinčio vaiko individualius žaidimo įgūdžius lavinkite pradėdami nuo veiklos, kuri turi aiškų tikslą arba galutinį tašką. Iš pradžių pasirūpinkite, kad žaidybinė veikla būtų trumpa, vaikas galėtų ją greitai baigti ir jaustųsi sėkmingai tai padaręs;

ŽAIDIMO ŠALIA KITŲ ETAPAS.

Vaikas dar nekuria bendro žaidimo eigos su kitais vaikais, tačiau domisi greta žaidžiančių vaikų veikla (klausosi, ką jie kalba, stebi, juokiasi iš linksmų žaidimo situacijų). Stengiasi netrukdyti ar net padėti šalia

žaidžiantiems vaikams. Šiame etape pasireiškia draugiškumo, savitarpio pagalbos jausmai: vaikas užleidžia kitam vietą, jei to reikalauja jo žaidimas, paduoda žaidimui reikiamą žaislą;

LAIKINOS SĄVEIKOS ETAPAS.

Nors ir labai trumpai, vaikas jau atlieka veiksmus, susijusius su bendru žaidimu. Tačiau šiame etape žaidimas yra trumpalaikis. Jei vaiko dėmesį patraukia kiti žaislai, žaidimas keičiamas kita veikla. Vaikas dar negeba prisiimti atsakomybės už bendro žaidimo plėtojimą. Jis gali naudotis tais pačiais žaislais, kaip ir aplinkiniai vaikai. Šiame etape galite skatinti vaiką žaisti savarankiškai, bet kartu su kitais vaikais, kopijuoti jų žaidimą. Žaidimas su žaisliniais traukinukais ar mašinėlėmis gali būti tinkamas šiam žaidimo etapui. Kai vaikas žaidžia kartu su kitais vaikais, naudojamas panašų žaislą, pavyzdžiui, traukinuką arba kibirą, plėtokite socialinį žaidimą per bendrą dėmesį, eiliškumą ir skirtingus žaidimo su daiktai būdus, kad vaikas galėtų išmokti paprastų reikalavimų ir prašymų juos vykdyti. Suteikite galimybę dalyvauti struktūruotuose žaidimuose ir užsiėmimuose, pavyzdžiui, dėlioti dėlionę;

ILGALAIKĖS SĄVEIKOS ETAPAS.

Žaidimas planuojamas drauge su kitais. Vaikas jaučia atsakomybę už pasirinktą vaidmenį, gali vertinti savo ir žaidimo partnerių elgesį, laikosi žaidimo taisyklių, bendrai gali kurti jo turinį, aplinką, priemones. Šiame etape vaikai bendrauja su kitais vaikais. Jie duoda, ima ir dalijasi žaidimo priemonėmis. Galite padėti vaikui ugdyti gebėjimą žaisti ir dalytis su kitais, skatindami jį keistis daiktais, kai jis vis dar žaidžia vienas. Pavyzdžiui, jei vaikas važinėja dviračiu ar paspirtuku kartu su kitais vaikais, galite paskatinti juos keistis dviračiais, triračiais ar paspirtukais;

PATARIMAI PEDAGOGAMS:

kaip vaiką, turintį įvairiapusių raidos sutrikimų, mokyti žaidimo įgūdžių ir socialinės sąveikos

NUOLATINĖS SĄVEIKOS ETAPAS. Šiam etapui būdingos nuolatinės susiformavusios žaidėjų grupės. Ypatingas dėmesys skiriamas žaidimo partneriams, su kuriais drauge planuojami ir derinami žaidimo veiksmai, eiga, kaip antai, jei tą dieną grupėje nėra tam tikrą vaidmenį žaidime atliekančio veikėjo, šis žaidimas nežaidžiamas. Daugeliui vaikų gali būti sunku suprasti ir įgyvendinti socialines bendradarbiavimo žaidimo taisykles. Galite padėti vaikui pateikdami aiškias instrukcijas, kad su-

paprastintumėte žaidimų taisykles. Pavyzdžiui: „Pirmiausia pasislėpk. Simas suskaičiuos iki 10. Tada jis eis tavęs ieškoti. Kai Simas tave suras, ateis tavo eilė skaičiuoti, o Simas eis slėptis.“

Ugdant žaidimo įgūdžius svarbu užtikrinti, kad žaidimas būtų malonus, pasitelkti asmenį, su kuriuo vaikas jaučiasi patogiai, skirti laiko įsitikinti, jog vaikas nesijaudina dėl bandymų prisijungti ar prisidėti prie žaidimo, ir užtikrinti, kad žaidimo įgūdžiai būtų ugdomi vaiko lygiu, pvz., ant grindų.

SIMBOLINIAI ŽAIDIMAI

Simbolinis žaidimas – tai vaiko gebėjimas panaudoti tam tikrus daiktus, veiksmus, idėjas kitaip, t. y. ne pagal jų tikrąją funkciją (pvz., „Lego“ kaladėlę naudoti tarytum mašinėlę, apversta batų dėžė – tarsi garažas). Simboliniai žaidimai padeda žaisti apie antruosius vaiko gyvenimo metus. Tyrimai rodo, kad simbolinis žaidimas susijęs su visomis kitomis raidos sritimis: pažinimo, socialiniais ir motoriniais įgūdžiais, savigarba, kalba.

Daugelis ĮRS turinčių vaikų tokių simbolių žaidimų nepradeda žaisti natūraliai, jų būtina išmokyti. Dažniausiai simboliniai žaidimai ir jų temos susiję su žmonių išgyvenimais, todėl toks žaidimas padeda vaikams plėsti žinias apie socialinį pasaulį. Organizauodami simbolinius žaidimus pastebėsite, kad kasdienė veikla, kuri vaikui buvo sudėtinga, taps vis lengvesnė, nes jis žaisdamas mokosi ir praktikuojasi atlikti tos veiklos veiksmus.

Žaisdami simbolinius žaidimus vaikai:

MOKOSI IMITUODAMI	IŠREIŠKIA EMOCIJAS	SKATINA SOCIALINĮ VYSTYMĄSI	MOKOSI SPRĘSTI PROBLEMAS
Vaikai naudoja scenarijus, kuriuos yra kada nors pastebėję. Dažniausiai jie atkartoja dienos rutiną: migdymą, valgymą. Toks žaidimas lavina atmintį.	Atkartodami įprastas dienos rutinos dalis vaikai prideda ir tai, kas jiems paliko teigiamą arba neigiamą įspūdį, pvz., įspūdžiai ir emocijos iš vizito pas gydytoją.	Žaisdami vaikai mokosi tuo pačiu metu vaidinti kažką kitą ir kartu likti savimi. Tai leidžia jiems tyrinėti pasaulį iš įvairių pusių, pvz., vaikas vaidina, kad yra mama ir gamina valgį, rūpinasi, mėgdžioja tai, ką daro mama.	Vaikai gali spręsti problemas imituodami ir pritaikydami sprendimo būdus, kuriuos pastebėjo namuose ar ugdymo įstaigoje, pvz., žaidžia, kad neklauso auklėtojos raginimo eiti į lauką.

KELETAS VEIKLOS IDĖJŲ

1. PATEIKITE VAIKUI PAŽĪSTAMAS TEMAS, VEIKLAS, kurias jis pats nuolatos atlieka, pvz., valgymas, rengimasis, pasiruošimas miegui ar maudymasis. Mokykite vaiką žaidimo metu taikyti tikroviškus daiktus. Jei maudote žaislą, naudokite tam skirtą kempinėle, muilą, rankšluostį.

2. ĮTRAUKITE ŽAISLUS Į SAVO KASDIE-NEŲ VEIKLĄ. Padėkite vaikui suprasti, kad personažas gali bėgioti, šokinėti, eiti miegoti, gerti, valgyti ir pan. Pavyzdžiui, žaislinė lėlė gali sėdėti prie stalo valgymo metu ir būti maitinama.

3. PASIRUOŠIMAS IŠVYKAI AR EKSKURSIJAI. Naudodamiesi kaladėlėmis ar kartoninėmis dėžėmis galite kartu su vaikais vaidinti, kad vykstate į ekskursiją, pvz., autobusu. Vaikščiokite po klasę lyg būtumėte toje vietoje, įsijauskite, modeliukite situacijas, kurios gali nutikti išvykos metu.

4. SKAITYDAMI KNYGELE PASODINKITE ŠALIA VAIKO ŽAISLĄ. Vartydami knygele pasakokite vaikui, kokius paveikslėlius matote, vėliau tai pakartokite pasakodami žaislui.

5. SEKITE VAIKO PAVYZDŽIU, KAI JIS SPONTANIŠKAI ATLIEKA ŽAIDIMO VEIKSMUS. Paruoškite aplinką žaidimui: išdėliokite virtuvinius įrankius, šaukštus, šakutes, lėkštes, dubenėlius ir prie jų padėkite dvi lėles. Stebėkite, ką darys vaikas. Jei jis atlieka kokį nors spontanišką veiksmą, įvardykite jį. Tada prisijunkite prie žaidimo pamėgdžiodami vaiko veiksmus. Jei vaikas laukia, kad pradėtumėte jį, pasiūlykite jam pasirinkti vieną iš dviejų daiktų ir atlikti veiksmą pačiam. Padėkite tik tiek, kiek būtina.

Simbolinio žaidimo įgūdžių lavinimas padeda ĮRS turintiems vaikams įsitraukti į žaidimus kartu su įprastos raidos vaikais ir plėtoti savo mokymosi galimybes. Simbolinio žaidimo tikslas – padėti suprasti, ką galvoja ir jaučia kiti, žaidžiant patirti tai, ką patiria, išgyvena kiti žmonės. Toks kitų žmonių mąstymo supratimas padeda vaikams dalyvauti grupiniuose simboliniuose žaidimuose. Jie gali ne tik bendradarbiauti ir žaisti pagal savo ar kito asmens planą be suaugusiojo pagalbos, bet ir bendradarbiauti vieni su kitais, sukurti bendrą planą, tarpusavyje dalytis vaizdiniais ir sudaryti bendrą veiksmų schemą. Paprastai vaikai nori žaisti ir stengiasi į žaidimą įtraukti savo draugus. Šis noras žaisti su kitais vaikais padeda ugdyti savireguliacijos grupėje gebėjimą, lankstumą, suvokti savo ir kitų asmenų poreikių perspektyvą. Šitaip vaikai išmoksta priimti savo elgesio apribojimus ir taisykles.

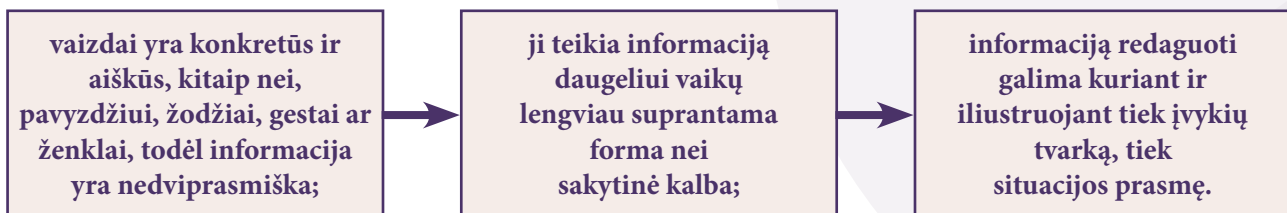
ŽAIDIMO VIZUALIZACIJA

Naudojant vaizdines priemones, gerėja vaikų supratimas ir jie geba veikti savarankiškai

Vizualizacija – tai objektų ar vaizdų kaip vaizdinių ženklų naudojimas situacijai paaiškinti. Vaikams, turintiems ĮRS, kasdienybėje padeda struktūruotas ugdymas, kai dienotvarkės, įrašai, instrukcijos ir panašūs dalykai tampa vizualūs.

ĮRS turintys vaikai naudojami rega kaip pagrindiniu mokymosi šaltiniu, todėl pritaikant vizualizaciją jie gali paprasčiau veikti be suaugusiųjų pagalbos. Būtent žaidimų ribų, instrukcijų vizualizavimas padeda vaikams dalyvauti socialiniame bendravime be suaugusiųjų.

Vizualizacijos pranašumai dirbant su ĮRS turinčiais vaikais:

STRUKTŪRUOTAS ŽAIDIMAS

ĮRS turintys vaikai susiduria su nemažai sunkumų – dažnai juos blaško vidiniai ir išoriniai dirgikliai. Jie kreipia dėmesį į, mums atrodo, nereikšmingas detales. Sėkmingai bendradarbiauti vaikams padėtų žaidimo (ar kitos veiklos) bendros darbotvarkės, kurios yra visiems aiškios. Struktūruotas žaidimas – tai toks žaidimas, kai suaugusysis suteikia priemonių, pradeda žaidimą arba prisijungia prie vaikų žaidimo, kad galėtų nurodyti kryptį ar gaires.

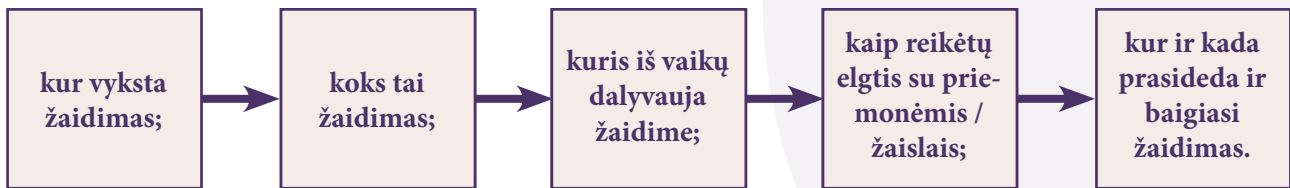
Struktūruoto žaidimo veikla gali būti ypač naudinga ĮRS turintiems vaikams, kurie mokosi ankstyvųjų žaidimo įgūdžių, pvz., dalytis, keistis ir bendrauti su kitais vaikais, nes tokio žaidimo veikloje vaikams paprastai pateikiamos aiškios gairės, ką ir kada daryti. Struktūravimas gali padėti vaikui suprasti žingsnius, veiksmus ar idėjas, kurių reikia norint pasiekti galutinį žaidimo tikslą. Dėl to žaidimai ir žaidybinė veikla tampa labiau nuspėjami ir lengviau įveikiami.

ŽAIDIMO RIBOS

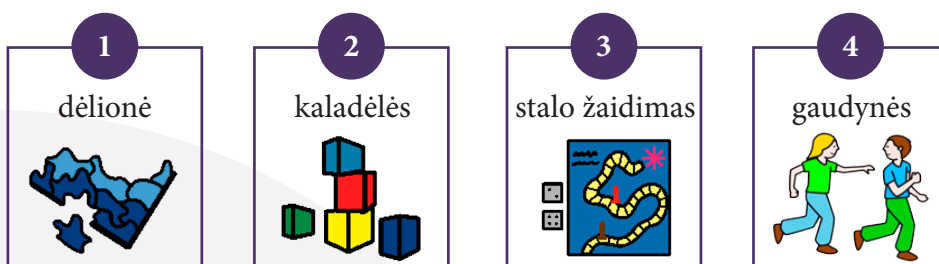
AIŠKIAI PATEIKTI BENDRĄ ŽAIDIMO TVARKĄ. Labai svarbu prieš pradėdant žaisti susipažinti su žaidimo instrukcijomis (taisyklėmis). Jos turėtų būti vizualiai aiškios, kad tolesnė žaidimo eiga būtų suprantama. Žaidimo

aiškumas vertinamas pagal tai, ar vaikai iš karto supranta, koks yra žaidimas. Suaugusio žmogaus pareiga – padaryti žaidimą kuo aiškesnį.

Vaikai supras, kad gali susidoroti su situacija, kai bus aišku:

Galima sukurti vaikams aiškų žaidimo grafiką, kuriuo būtų lengva vadovautis. Vaikas jaučiasi ramus ir užtikrintas, kai žino, kokia žaidimo eiga jo laukia ir kokia bus jo trukmė (žr. 1 pav.). Kai vaikai gerai susipažįsta su žaidimo instrukcija, galima leisti jiems patiems būti atsakingiems už grafiko sudarymą.

1 pav. Vizualiai struktūruota žaidimų eiga

SVARBIAUSIA NEPAMIRŠTI, KAD PAGRINDINIS ŽAIDIMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMO SIEKIS – VAIKO SAVARANKIŠKAI IR NATŪRALIAI INICIJUOJAMAS BEI VEDAMAS ŽAIDIMO PROCESAS.

KUR ORGANIZUOJAMAS ŽAIDIMAS?

Neurotipiniai vaikai gali žaisti bet kur. Jie pasirenka erdvę, kurioje turi vykti žaidimas, ir kartu ją nustato. ĮRS turintiems vaikams patartina iš anksto sukurti aplinką, kurioje aiškiai vizualiai pateikta, kur ir kaip vyks žaidimas.

Žaidimo metu galite naudotis stalu su kėdėmis. Tai geras būdas natūraliai apriboti zoną,

kurioje vyksta žaidimas (2 pav.). Kėdės žymi kiekvieno dalyvio vietą. Prie stalo sėdintiems vaikams patogiu stebėti vienas kitą, šitaip jie geba susikonzcentruoti į bendrą veiklą. Kitur vykstančius žaidimus galima atskirti tam panaudojant įvairius kilimėlius, knygų spinteles ar tiesiog lipduku arba lipnia juosta pažymint žaidimo plotą.

2 pav. Stalas su kėdėmis yra geras būdas natūraliai apriboti zoną, kurioje vyksta žaidimas

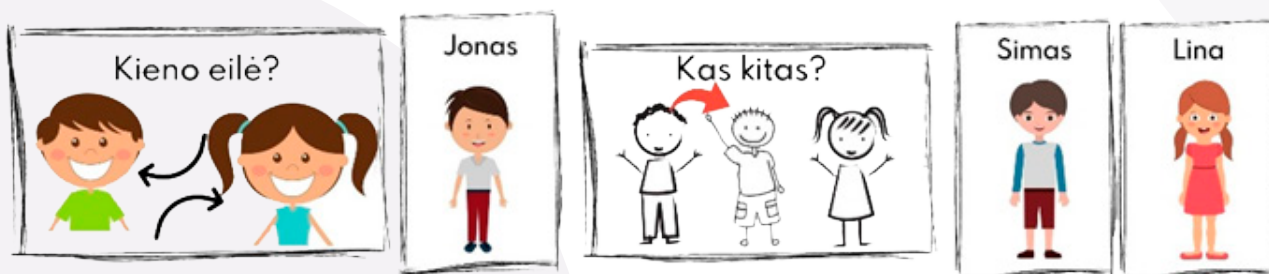
KAS ATSAKINGAS UŽ ŽAIDIMĄ?

Visi vaikai dažniausiai nori būti lyderiais ir vadovauti žaidimo eigai, taip pat siekia būti savarankiški užsiėmimo metu. Todėl rekomenduojama žaidimo eigą pateikti vizualiai, iliustruojant ją vaiko nuotraukomis arba, jei jau vaikai moka skaityti, užrašant vardus, kad matytų, kuris iš jų dabar yra atsakingas už žaidimą (3 pav.).

3 pav. Žaidimui vadovaujantis vaikas

Kita vaizdinė priemonė žaidimų metu gali būti kortelė su užrašu „Kieno eilė“ (4 pav.). Tai lyg aiškus žymeklis, kuris nurodo, kas atlieka dabartinį žingsnį. Galite naudoti ir korteles su simboliais, kurie aiškiai apibrėš, kurio vaiko dabar eilė, o kuris turi palaukti. Naudodami šias priemones nepamirškite laikmatyje pažymėti, kiek reikės laukti. Kai žingsnis atliktas, kortelė perduodama kitam vaikui iš eilės.

4 pav. Vaizdinė priemonė „Kieno eilė“

Vaikai, turintys ĮRS, geba žaisti su bendraamžiais, tik kartais reikia suaugusiųjų pagalbos modeliuojant tam tikras situacijas ar pateikiant vaizdines instrukcijas. Naudojant šiuos įrankius vaikas lavina ne tik žaidimo, bet ir savarankiškumo įgūdžius, jaučiasi bendruomenės dalimi. Lavindami vaiko žaidimo įgūdžius nepamirškime,

kad žaidimas turi teikti jam džiaugsmą. Apibendrinant galima teigti, kad žaidimas yra svarbus kiekvieno vaiko raidai kaip vienas iš mokymosi ir socializacijos būdų. ĮRS turinčių vaikų socialinė sąveika gali būti sudėtinga, tačiau tam panaudojant žaidimus jie gali jaustis patogiau ir lengviau įsitraukti į socialinę situaciją.

LITERATŪRA

1. Gammeltoft L., Sollok Nordenhof M. Autism, play and social interaction. 2007.
2. Interneto nuoroda: https://www.upc.smm.lt/projektai/bendal/metodiniai-leidiniai/ASS_internetas.pdf.
3. Interneto nuoroda: <https://www.edplace.com/blog/send/how-to-encourage-social-interaction-through-games>.
4. Interneto nuoroda: <https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/play-and-social-skills/play-skills/>.
5. Interneto nuoroda: <https://raisingchildren.net.au/autism/therapies-guide/intensive-interaction>.
6. Interneto nuoroda: <https://raisingchildren.net.au/autism/communicating-relationships/connecting/social-skills-for-children-with-asd>.
7. Interneto nuoroda: Better Visual Support for Neuro-diverse Children (ibcces.org).
8. Interneto nuoroda: Simbolis žaidimas: lengvas ir išsamus gidas, ką būtina žinoti kiekvieniems tėvams – Gintarės tinklaraštis (gintarepi.com).
9. Interneto nuoroda: <https://thespectrum.org.au/autism-strategy/social-interaction/#social-skills-development-for-people-with-autism>.
10. Interneto nuoroda: <https://www.nurturepods.com/importance-of-play-in-developing-social-skills-for-children-with-autism/>.
11. Interneto nuoroda: <https://thegeniusofplay.org/genius/expert-advice/articles/how-to-help-autistic-children-with-play.aspx#.YZPjdWBBxPY>.
12. Interneto nuoroda: <http://dspace.kaunokolegija.lt/bitstream/handle/123456789/125/Zaidimu%20teorija.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
13. Interneto nuoroda: file:///D:/Desktop/Play_and_Social_Interaction_Strategies_f.pdf.
14. Interneto nuoroda: <https://raisingchildren.net.au/autism/school-play-work/play-learning/playing-with-others-autistic-children>.
15. Rogers S. J., Dawson G., Vismara L. A. Vaiko autizmas: ankstyvoji pagalba, kurią gali suteikti tėvai. 2017.
16. Tarshis N., Hendrix R., Zweber Palmer K., Garcia Winner M. Socialinių tyrinėtojų programa „Mes – mąstytojai“. 2019.